

**ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორს
პროფესორ გიორგი ხუბუას**

ბ-ნო რექტორო, თქვენი მხარდაჭერითა და თსუ ხარისხის მართვის სამსახურის ორგანიზებით ა/წ 24 დეკემბერს თსუ ივ. ჯავახიშვილის სხდომათა დარბაზში შედგა „ბუნებრივი ენების ლოგიკისა და გამოთვლითი ენათმეცნიერების“ სამაგისტრო პროგრამის წინასწარი პრეზენტაცია.

პრეზენტაციისას ჩვენი მხრიდან (კ. ფხაკაძე, გ. ჩიჩუა, ს. მასხარაშვილი, ლ. აბზიანიძე) ხაზი გაესვა როგორც ამ სამაგისტრო პროგრამის და თსუ სახელმწიფო-მიზნობრივი პროგრამის „კომპიუტერის სრული პროგრამულ-მომსახურებითი მოქცევა ბუნებრივ ქართულ ენობრივ გარემოში“ მჭიდრო ურთიერთკავშირებს, ასევე ქართული ენის და აზროვნების მათემატიკური თეორიის შემუშავებისა და ქართული ინტელექტუალური კომპიუტერული სისტემის კონსტრუირების მიზნების პირდაპირ კავშირებს ქართული ენის არადაკნინებული არსებობის უზრუნველყოფის ეროვნულ მიზანთან.

პრეზენტაციის სადისკუსიო ნაწილს უძღვებოდა თსუ ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურის უფროსი ქ-ნი ი. დარჩია: **დისკუსიის არცერთ მონაწილეს არც გაკვირვებულ, და არც ხაზგასმით ის, რომ ჩვენს მიერ არა ერთხელ გაკეთებული განაცხადი ქართული ენის წინაშე მდგარი საფრხეების შესახებ რეალურ საფუძვლებს მოკლებული პოპულიზმია, არ აღუნიშნავს. პირიქით, დისკუსიისას კიდევ ერთხელ დადასტურდა საკითხის აქტუალობა და მისი განსაკუთრებული ეროვნული მნიშვნელობები.**

დასასრულს ქ-ნმა ი. დარჩიამ საუნივერსიტეტო წესდების გათვალისწინებით დასახა პრობლემის გადაწყვეტის ორი შესაძლო ლეგიტიმური გზა: კერძოდ, აღინიშნა, რომ კონფლიქტური სიტუაციების შემთხვევაში თსუ აკადემიური საბჭოს გადაწყვეტილება სავალდებულო სტატუსით ილჭურვება საფაკულტეტო საფეხურის სტრუქტურებთან მიმართებაში. ამასთან, საკითხის თსუ აკადემიური საბჭოს სხდომაზე გატანამდე გამართლებულად მიიჩნია სამაგისტრო პროგრამის სარეცენზიოდ გადაგზავნა თსუ ჰუმანიტარულ და თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტებზე.

ბ-ნო რექტორო, გთხოვთ, საკითხთა საბოლოო გადაწყვეტის მიზნით უახლოეს მომავალში დანიშნოთ თსუ აკადემიური საბჭოს სხდომა, რათა სამაგისტრო პროგრამის ამუშავების საკითხი გადაწყდეს უკვე მომავალი სემესტრიდან, რითაც უნივერსიტეტი სამწლიანი დავიანებით, მაგრამ მაინც შეძლებს მათემატიკური ლინგვისტიკის მიმართულებით არსებული სასწავლო მიზნებისა და ინტერესების დაკმაყოფილებას. ამასთან, აკადემიური საბჭოს სხდომაზე ჩვენ:

1. პასუხს გავცემთ „ბუნებრივი ენების ლოგიკისა და გამოთვლითი ენათმეცნიერების“ სამაგისტრო პროგრამასთან დაკავშირებით თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის მხრიდან შემოსულ სტანდარტულ შეფასებაში არსებულ იმ საქმიან, თუმცა კი არაარსებით, ანუ ტექნიკური ხასიათის შენიშვნებს, რომელთაგან ნაწილი, ბუნებრივია, გათვალისწინებულიც იქნება სამაგისტრო პროგრამის საბოლოო სახის ფორმირებისას.

კომენტარი: ამასთან, რადგან თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტმა თსუ ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურს ნაცვლად სამაგისტრო პროგრამის სტანდარტული შეფასებისა წარუდგინა მხოლოდ მოხსენებითი ბარათი, ზემოაღნიშნულ აკადემიური საბჭოს სხდომაზე ჩვენ ამ მოხსენებით ბარათსაც მივცემთ შეფასებას, რომელიც, წინასწარვე გეტყვით, იქნება მეტად მკაცრი, თუმცა კი ფაქტობრივ არგუმენტირებული და ამდენად დასაბუთებული: მანამდე კი მხოლოდ ერთი შენიშვნა მათი მოხსენებითი ბარათის ძირითადი ნაწილის თაობაზე, რომელიც შემდეგნაირად იკითხება:

(ციტატის დასაწყისი)

„მოსმენილ იქნა ფაკულტეტის ხარისხის მართვის სამსახურის უფროსის, ასოც. პროფ. გ. ქუთელიას და პროფესორ თ. ვაშაყაძის ინფორმაცია კ. ფხაკაძის მიერ წარმოდგენილი სამაგისტრო პროგრამის უნივერსიტეტის ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურში მოწყობილი განხილვის შედეგების შესახებ და განხილულ იქნა საკუთრივ პროგრამა. დისკუსიაში მონაწილეობა მიიღო ყველა დამსწრემ. მსჯელობის შედეგად ერთსულოვნად მიღებულ იქნა შემდეგი დასკვნა:

- გამოთვლითი ენათმეცნიერება (Computational Linguistics) სპეციალისტების მიერ განიხილება, როგორც ხელოვნური ინტელექტის ან (გამოყენებითი) ლინგვისტიკის ან როგორც ინტერდისციპლინალური დარგი, და არა – მათემატიკის.“

(ციტატის დასასრული)

ბ-ნო რექტორო, მათ შესაფასებელი ჰქონდათ სამაგისტრო პროგრამა, რომლის დასახელებაა „ბუნებრივი ენების ლოგიკა და გამოთვლითი ენათმეცნიერება“. ისინი კი, რატომღაც, ბუნებრივი ენების ლოგიკას ივიწყებენ და მასზე არაფერს ამბობენ. არადა ეს სამეცნიერო ხაზი, რომელიც მონტეგეიუსეული ლოგიკურ-ლინგვისტური კვლევების შემდგომი განვითარების საფუძველზე ჩამოყალიბდა, თავიდან ბოლომდე მათემატიკურია! - ქვემოთ მომყავს ციტატა აკად. თ. გამყრელიძის სახელმძღვანელოდან „თეორიული ენათმეცნიერების საფუძვლები“.

(ციტატის დასაწყისი)

„რიჩარდ მონტეგეუს შრომებმა საკმაო გავლენა მოახდინა მათემატიკური ლოგიკის თეორიის განვითარებაზე და მათ გარკვეულ წილად ეყრდნობიან ლინგვისტიკის. მაგრამ როგორც ლოგიკოსები, ისე ლინგვისტები ყოველთვის ერთხმად აღნიშნავენ ამ თეორიის წმინდა მათემატიკურ ხასიათს“ (გვ. 334)

(ციტატის დასასრული)

გარდა ამისა, ამ საკითხთან დაკავშირებით ხაზგასასმელია ისიც, რომ 2007 წლის 22 მაისს რ. ბოჭორიშვილს ერთობლივად მიმართა ჩვენმა ჯგუფმა და ენათმეცნიერების ინსტიტუტმა. ამ მიმართვით ჩვენ მას შემდეგ ვთხოვდით:

(ციტატის დასაწყისი)

„გთხოვთ წინმსწრებ რეჟიმში, როგორც ეს ხდება ხოლმე საზოგადოდ, განიხილოთ და დადებითად გადაწყვიტოთ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტზე „მათემატიკური და ბუნებრივი ენების ლოგიკისა და მათემატიკური ლინგვისტიკის“ სამაგისტრო პროგრამის ჩამოყალიბების საკითხი“. ... საკითხის ასეთი წინმსწრები პრინციპული გადაწყვეტა ამ საკითხით დაკავებულ ჯგუფს (თსუ „ლოგიკისა და ენის გაერთიანებული ჯგუფი“, ი. ვეკუას სახ. გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტი, არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი, თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტი) საშუალებას მისცემს შემდგომი სასწავლო წლისთვის სტუდენტებს ადგილობრივი პირობებისა და ამ სფეროში დღეს არსებული საერთაშორისო მოთხოვნების გათვალისწინებით შესთავაზოს სამაგისტრო პროგრამით განსაზღვრული სასწავლო ხაზის მაქსიმალურად ოპტიმალური განაწილება“.

(ციტატის დასასრული)

ამავე სამაგისტრო პროგრამის საკითხს ეხებოდა აგრეთვე ჩემი 2007 წლის 28 მაისს გაკეთებული №27 მიმართვა. – **ხომ სრულიად ნათელია, რომ რ. ბოჭორიშვილის მხრიდან ჩენი ამ ორი წლის წინანდელი ინიციატივის უყურადღებოდ არ დატოვების შემთხვევაში დღეს უნივერსიტეტში ქართული ენის ბედ-იღბალთან დაკავშირებული საკითხები ასეთ კონფლიქტურ ვითარებაში არ ჩადგებოდა და არც ბუნებრივი ენების ლოგიკის სპეციალიზაცია არჩეული ქართველი სტუდენტების პირველი თაობის სასწავლო საუნივერსიტეტო უფლებები ისე უხეშად არ დაირღვეოდა, როგორც ეს სამწუხაროდ უკვე მოხდა.**

ამდენად, გასაგებია, რომ თსუ აკადემიური საბჭოს მიერ „ბუნებრივი ენების ლოგიკის და გამოთვლითი ენათმეცნიერების“ სამაგისტრო პროგრამის დამტკიცების შემთხვევაში უნივერსიტეტი, ერთი მხრივ, ნაბიჯს გადადგამს ქართული ენის წინაშე მდგარი საფრთხეების ნიველირების მიმართულებით და, მეორე მხრივ, ნაწილობრივ მაინც შეამსუბუქებს იმ სტუდენტების უარყოფით განწყობებს, რომლებმაც რ. ბოჭორიშვილისეული არასაუნივერსიტეტო ქცევების შედეგად უკვე არჩეული საუნივერსიტეტო სპეციალობით თავ-თავიანთი საუნივერსიტეტო განათლების გასრულების შესაძლებლობა დაკარგეს.

2. წარმოვადგენთ აგრეთვე „ბუნებრივი ენების ლოგიკისა და გამოთვლითი ენათმეცნიერების“ სამაგისტრო პროგრამასთან უშუალო კავშირში მყოფ თსუ სახელმწიფო-მიზნობრივი პროგრამის „კომპიუტერის სრული პროგრამულ-მომსახურებითი მოქცევა ბუნებრივ ქართულ ენობრივ გარემოში“ კვლევითი ინტერესების ფარგლებში ქართული ენისა და აზროვნების მათემატიკური თეორიის შემუშავებისა და ხმით მართვადი ქართული ინტელექტუალური კომპიუტერული სისტემის

კონსტრუირების მიზნით წარმოებული კვლევების შედეგებს და დეტალურად მიმოვიხილავთ იმ ამოცანებს, რითაც დაკავდება „ბუნებრივი ენების ლოგიკისა და თანამედროვე მათემატიკური ლინგვისტიკის“ მიზნობრივი სასწავლო-სამეცნიერო ლაბორატორია. – ეს ყველაფერი, ცხადია, გარდა სამაგისტრო პროგრამის საკითხის გადაწყვეტისა წაადგება 2007 წლის 22 ივნისის, 2007 წლის 24 დეკემბრისა და 2008 წლის 29 დეკემბრის მომართვებით წამოჭრილი „ბუნებრივი ენების ლოგიკისა და თანამედროვე მათემატიკური ლინგვისტიკის“ მიზნობრივი სასწავლო-სამეცნიერო ლაბორატორიის ფორმირების საკითხის გადაწყვეტას ქართული ენისა და, შესაბამისად, ქართველი ერის სამომავლო ინტერესების გათვალისწინებით.

კომენტარი: საზგასამელია, რომ ზემოხსენებული შედეგების პრეზენტაციების მიზნით რ. ბოჭორიშვილს პირველად 2007 წლის 22 მაისს მივმართე, მეორედ 2007 წლის 5 ივლისს, მესამედ 2007 წლის 29 ნოემბერს, მეოთხედ 2008 წლის 27 თებერვალს, მეხუთედ 2008 წლის 14 მარტს, მეექვსედ 2008 წლის 6 ნოემბერს, თუმცა კი უშედეგოდ! – ანუ, მიუხედავად იმისა, რომ რ. ბოჭორიშვილს თითქმის წელიწადნახევრის განმავლობაში უწყვეტლევ ვთხოვდი მოეცა საშუალება ჩემი და ჩემი ჯგუფის შედეგების საფაკულტეტო პრეზენტაციებისა, მე არა თუ ეს ვერ შევძელი, ვერც ის მოვახერხე წერილობით ეპასუხნა, თუ რატომ ბლოკავდა, ერთი მხრივ, ასე ადვილად გასაკეთებელ საფაკულტეტო ღონისძიებას და, მეორე მხრივ, ასე საჭიროს!

3. წარმოვადგენთ ჩვენეულ ხედვას უნივერსიტეტში იმ აუცილებლად გასატარებელი ღონისძიებების შესახებ, რაც გამომდინარე ქართული ენის წინაშე მდგარი საფრთხეებიდან გადადებას არ ექვემდებარება.

კომენტარი: ბატონო რექტორო, ნაშრომი სათაურით „ცისფერი მთები“ ანუ, იმის შესახებ, თუ როგორ განიხილეს მიზნობრივი პროგრამა, ამ მიზნობრივი პროგრამის უნახავად! – ანუ, კვლავ ქართული ენის უფლებების დასაცავად“, რომელსაც თქვენ უკვე იცნობთ, სანამ თქვენამდე მოვიდოდა 4 თვის განმავლობაში რ. ბოჭორიშვილს მაგიდაზე ელო და ოთხი თვის განმავლობაში ვთხოვდი მას, რომ მისი და იმ პროფესორების მონაწილეობით, რომლებმაც ზემოაღნიშნული სამარცხვინო საუნივერსიტეტო პრეცედენტი დაუშვეს, ფაკულტეტზე შემდგარიყო თსუ სახელმწიფო-მიზნობრივი პროგრამის „კომპიუტერის სრული პროგრამულ-მომსახურებითი მოქცევა ბუნებრივ ქართულ ენობრივ გარემოში“ განხილვა, ოღონდ ამჯერად უკვე ამ მიზნობრივი პროგრამის მონაწილეობით! – მხოლოდ იმის გამო, რომ რ. ბოჭორიშვილთან მე ესეც კი ვერ შევძელი, საკითხებმა 2007 წლის 24 დეკემბერს მთელი სიმძაფრით თქვენსკენ გადმონაცვლა.

ამას რაც მოყვა თავადაც მოგეხსენებათ. და დღეს ვართ იქ, სადაც ვართ! – ის, რომ მე არა ვარ დაინტერესებული საკითხის პოლიტიზირებით და არც უნივერსიტეტიდან მისი კონფლიქტურად გატანით ადრეც არაერთხელ აღმინიშნავს.

არც იმას დაგიმაღლავთ, რომ ქ-ნ ი. დარჩიასთან ამ საკითხის გასწვრივ საუბრებიდან გამომდინარე, მაქვს იმედი, რომ იგი სულ ახლო მომავალში უნივერსიტეტშივე გადაწყდება და თანაც დადებითად.

თუმცა, იმასაც მოგახსენებთ, რომ თუ ეს ასე არ მოხდა, მე უნივერსიტეტის შიგნით ამ მიზნებით ერთ სრულ წრეზე მეტი მაქვს უკვე გავლილი და შემდგომ წრეებზე სიარულს არა თუ აღარ ვაპირებ, არამედ ამას ჩვენი მეტად მნიშვნელოვანი მიზნებისათვის საზიანოდ მივიჩნევ.

ანუ, უფრო გასაგები რომ გავხადო ის, თუ რას ვთვლი მე საკითხის დადებით გადაწყვეტად, ამ მომართვას დავამთავრებ იმით, რითაც ვამთავრებდი ნაშრომს სათაურით „ცისფერი მთები“ ანუ, იმის შესახებ, თუ როგორ განიხილეს მიზნობრივი პროგრამა, ამ მიზნობრივი პროგრამის უნახავად! – ანუ, კვლავ ქართული ენის უფლებების დასაცავად“, რომლითაც მე ჯერ კიდევ ზუსტი და საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტის ლეკანს რ. ბოჭორიშვილს მივმართავდი:

(ციტატის დასაწყისი)

„ამ ნაშრომის ამ დასკვნით თავში დაყენებულ კითხვაზე ამ ეტაპობრივ ამომწურავ პასუხს შემდეგი ორი გზიდან გასაკეთებელი ის საუნივერსიტეტო არჩევანი მოგვცემს, რომელიც ჯერ კიდევ ფაკულტეტის სამეცნიერო საბჭოს კომპეტენციის ფარგლებშია: პირველი გზა: ფაკულტეტი ამბობს, რომ ბუნებრივენობრივი ინტელექტუალური მანქანების კონსტრუირებისა და ბუნებრივი ენების სრულმასშტაბიანი ტექნოლოგიების უკვე გლობალურად მიმდინარე პროცესების მიუხედავად არანაირი საფრთხე ქართულ ენას არ ემუქრება და რომ, შესაბამისად, ქართული

ინტელექტუალური მანქანის კონსტრუირებისა და ქართული ენის სრულმასშტაბიანი ტექნოლოგიების მიზნით ქართული მათემატიკური ლინგვისტური სკოლის ფორმირების არანაირი აუცილებლობა არ არსებობს; **ანდა, მეორე გზა:** უნივერსიტეტი ბუნებრივენობრივი ინტელექტუალური მანქანებისა და ბუნებრივი ენების სრულმასშტაბიანი ტექნოლოგიების დღეს გლობალურად მიმდინარე პროცესების გათვალისწინებით ადასტურებს ქართული ენის წინაშე არსებული საფრთხეების რეალობას და, ისევე, როგორც ეს იყო რეფორმამდე, რეფორმირებული უნივერსიტეტიც მიზნობრივ პირობებში აყენებს ქართული ენისა და ქართულენობრივი აზროვნების მათემატიკური თეორიის შემუშავებისა და ქართული მათემატიკური ლინგვისტური სკოლის ფორმირების მიზნით უნივერსიტეტშივე დაწყებულ მოძრაობას, რითაც იგი ქართული ენის კულტურული ფუნქციებით შენარჩუნებისთვის წარმოებული ამ მნიშვნელოვანი მოძრაობის თანამონაწილე და თანაპასუხისმგებელი ხდება!

(ციტატის დასასრული)

პატივისცემით,

ქართული ენის, ლოგიკისა და გამოთვლელის ღია ინსტიტუტისა (www.gllc.ge) და
თსუ მიზნობრივი პროგრამის „კომპიუტერის სრული პროგრამულ-მომსახურებითი
მოქცევა ბუნებრივ ქართულ ენობრივ გარემოში“ ხელმძღვანელი

/კ. ფხაკაძე/

მინაწერი: ბ-ნო რექტორო, უკვე ორ წელზე მეტი ხნის მანძილზე თქვენ ჩვენი არცერთი წერილი რეაგირების გარეშე არ დაგიტოვებიათ, მაშინ როდესაც რ. ბოჭორიშვილისგან ამავე ორ წელზე მეტი ხნის მანძილზე არცერთ წერილზე არც პასუხი მიგვიღია და არც რაიმე დადებითი რეაგირება! – მიუხედავად ამისა, ბ-ნო რექტორო, ჩვენ მზად ვართ აკადემიურ საბჭოზე საკითხის მომზადებულად გატანის მიზნით ბ-ნ რ. ბოჭორიშვილთან თქვენი თანდასწრებით მშვიდ, აკადემიურ ვითარებაში გასასაუბრებლად. – ეს ბუნებრივია ხელს შევიწყობთ საქმის გარშემო უფრო ნათელი სურათის ჩამოყალიბებაში. ამასთან, ჩვენ მზად ვართ წამოგყვეთ საკითხის კომპრომისული გადაწყვეტების გზების ძიებაში. მაგრამ, ცხადია, ეს არა იმ ეროვნული მიზნების საზიანოდ, რომელთა აქტუალობაში საბედნიეროდ ეჭვი მგონი არც არავის ეპარება.

16 იანვარი, 2009 წელი.